СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 298. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 23-го грудня 1940. No. 298. Jersey City, N. J., Monday, December 23, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРИГОТУВАННЯ ДО РІЗДВЯНИХ СВЯТ

НЮ ЙОРК. — В той час, як европейські столиці окутані в темряву, під якою панує жах, смерть, кровопролиття, голод і холод, Ню Йорк, а також всі інші американські міста прибрали святочний вигляд, готуючись до святкування Різдва Христового. Доми і всі крамниці причепурені святочними віночками, на кожному кроці видно бородатого св. Миколая, чути святочні пісні. Американські священики говорять, що хоч треба симпатизувати з терплячими в Европі, але не треба подіями в Европі затроювати свого власного святочного настрою.

СУБМАРИНИ ЗНОВ НАПАЛИ НА ДВА КОРАБЛІ.

НЮ ЙОРК. — Американське радіо МекКей перехопило радіо депеші з европейського театру війни, які говорять, що ворожі субмарини в північній частині Атлянтику напали на два кораблі і їх затопили. Кораблі якийсь час висилали алярмуючі депеші, а далі затихли.

МАСОВА ПРОДУКЦІЯ КОРАБЛІВ.

НЮ ЙОРК. — Голова будівельних доків у Ню Йорку, Тод Шипярд Корпорейшен, Райлі, заявив, що десять годин по підписанні контракту з англійською закупною місією на будову 60 кораблів, його корпорація приступила вже до праці. Бо всі пляни вже були вироблені. Він сказав, що будова кораблів наступить на засаді масової продукції. Всетаки перший готовий корабель не буде скорше виконаний, як за десять місяців. Зате наступні будуть виходити дуже скоро. Ці замовлення дають декому матеріял до думання, як довго потриває ця війна?

ПЕРЕГОНИ В БУДОВІ ЛІТАКІВ.

НЮ ЙОРК. — Представник французького генерала Де Ґоля, що далі бореться по стороні Англії з німцями, Ґудрі, заявив на масовім вічу в Карнеґі Гол, що в літі наступного року при помочи американської продукції Англія осягне рівновагу в летунстві з німцями. А в 1942 році осягне таку переважаючу силу, що літаки цілком знищать всі фабрики Німеччини й змусить її піддатись.

АРҐЕНТИНА РОБИТЬ ДАРУНОК АНҐЛІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент торговлі заявив, що в минулім місяци арґентинські компанії мяса подарували для Анґлії 6,000 штук мясної худоби, як доказ доброго відношення до Анґлії.

ДЖІН ТОНЕЙ ПІШОВ ДО АРМІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Бувший світовий мистець кулачної боротьби, Джін Тоней, вступив добровільно до армії і відразу дістав ранґу „лайтнанта-командора", та буде в трьох летунських осередках інструктором фізичного виховання. Його назначення вручив йому секретар війни, Стимсон.

ПЕРЕСТОРОГА ВІДНОСНО ОЧЕЙ І ЗУБІВ.

НЮ ЙОРК. — Лікарські побори комісії відкинули одну четверту новобранців тому, що вони мали зіпсуті зуби і надірваний зір. Внаслідок того ті комісії вислали до зарядів шкіл пересторогу, щоб шкільні власти більше звертали уваги на своїх школярів та пояснювали їм, як треба зберігати очі і зуби.

СТАЛІ Є ПОДОСТАТКОМ.

ПІТСБУРҐ. — Голова Нешенел Стіл Ко., Веїр, сказав, що хоч дехто перестерігає, мовляв, за рік буде обмаль сталі в Америці, то він не бачить причин до такого думання. Навпаки, на основі його підрахунків в Америці є ще дуже великі запаси сталі, а навіть є всякі можливости продукувати сталь у ще більшій скількости.

ДОСЛІДИ НАД БУНДОМ.

ВАШИНҐТОН. — Головний прокуратор Джексон зарядив слідство над членством німецької організації „Бунду" щоб переконатись, чи приниманя американського громадянства з боку членів Бунду було мотивоване доброю волею супроти Америки, чи може якими іншими цілями? Бо статут Бунду говорить, що його члени мусять бути громадянами Америки. Колиб показалось, що це охота вступити до Бунду була причиною, що хтось вибирав громадянські папери, то тим людям будуть відобрані громадянські папери.

ОБРАХУНКИ ЧУЖИНЕЦЬКОЇ РЕЄСТРАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Речинець реєстрації чужинців вже кінчиться. Показується, що вже тепер всіх чужинців записалось поверх чотирьох міліонів осіб. А ще чимало запишеться. Напочатку обчисляли, що буде всіх чужинців три міліони і шістьсот тисяч. Більше число вийшло тому, що багато людей приїхало до Америки нелеґально. Реєстраційне бюро каже, що всі ті особи, які приїхали нелеґально а добре цілий час поводились, дістануть певні зглядни від властей.

СТВОРЕННЯ ДИРЕКЦІЇ ДЛЯ КАМПАНІЇ ЗБРОЄННЯ

Президент Рузвелт рішив створити авторитетне провідне тіло, яке діставлоб всі потрібні права для нагляду і керування кампанії зброєння. Ця дирекція буде складатися з голови Вилйема Кнудсена, секретарів — Стимсона і Накса, та члена дорадчого комітету в робітничих справах, Сиднея Гилмена. Ця дирекція матиме нагляд над всіми дотеперішними комітетами і комісіями, які потворено в ціли приспішення національного зброєння.

Вилйем Кнудсен приїхав до Америки в 1899 р. як еміґрант з Копенгаґи. Він був робітником і довший час працював при фабричних варстатах. Опісля вибивався на чим раз вище становище, доки не став завідуючим одної автомобілевої фабрики. Водночас він набував уділи у тих фабриках, де працював. Підчас війни був директором одної галузи Дженерал Моторс, Шевроле, а опісля став головним директором цілої компанії Дженерал Моторс, з платнею $600,000 на рік. Але коли президент покликав його на члена дорадчого комітету в справах зброєння, він зрезиґнував зо свойого становища і приняв те, що запропонував йому президент, з платнею одного доляра на рік. Вилйем Кнудсен тим для загального добра поніс немалу особисту жертву. Проте в його руках знаходиться на стільки майна, що він може собі на це позволити.

Сидней Гилман також є іміґрантом. Приїхав він з Литви, де замолоду студіював Талмуд. В Америці пішов працювати до фабрики і там почав цікавитись орґанізуванням робітників в юнії. Вкінці став головою кравецької юнії. Секретар фльоти, Накс, хлопцем продавав на вулиці ґазети. Опісля добивався на чимраз вищі становища в заряді ґазети, аж доки сам не став власником ґазети. Водночас він поринув в політичне життя, стаючи активним членом Републиканської Партії. В передостанніх виборах він разом з Альфредом Лендоном кандидував на заступника президента з боку Републиканської Партії.

КНЯГИНЯ ДЖУЛІЯННА ВІДВІДУЄ НЮ ЙОРК

Голяндська престолонаслідниця Джуліянна неофіційно відвідала Ню Йорк і пішла по вулицях і склепах, щоб якслід оглянути нюйорське життя. Вона була в товаристві голяндського посла, але за нею невідступно слідкували тайні поліційні аґенти, щоб їй не сталось чого злого. Джуліянна навіть вступила до одного „друґстору", щоб напитись содової води з мороженим. Вона була всім захоплена.

ПОДОРОЖНІ СТВЕРДЖУЮТЬ ПРИЇЗД НІМЦІВ ДО ІТАЛІЇ

Інформації, зібрані від людей, що приїхали останніми днями до Америки, потверджують вістки, що німецькі війська вже прибули до Італії на допомогу Мусолінієві.

Подорожні бачили ці війська в ріжних містах Італії. Одначе, вони кажуть, німці не приїхали до Італії зовсім на те, щоби воювати замісць італійців. Вони обмежують свою діяльність до служби „военної координації" та до поборювання внутрішньої боротьби й саботажів у промислах.

Прибувати німецькі війська до Альбанії стали ще з початком листопаду.

За поданням подорожних, політичне положення в Італії ще гірше від військового. Між командою армії й зарядом фашистівської парнії існують ріжні тертя. Сподіваються, що в цій боротьбі можуть упасти голови. Кажуть, що першою жертвою буде ґраф Чяно, італійський міністер заґраничних справ, котрого відай пішлють як амбасадора до Японії., бо він уже в кількох випадках противився Мусолінієві.

Невдачі італійців у грецькій кампанії є особистою невдачею Чяна, котрий, кажуть, запевняв Мусолінія, що його аґенти приготовили Грецію до мирної перемоги.

По Італії в ріжних місцях наліплюють карточки проти німців. Фашисти скоро їх здирають, а виноватців арештують і карають. Ходять чутки, що були навіть кари смерти.

РИДЗ-СМІҐЛИ ВТІК

БУКАРЕШТ (РУМУНІЯ). — Маршал Ридз-Смігли, бувший командант польської армії, втік з румунського села Тасмани, в котрому його інтерновано від втечі з Польщі.

Куди він утік, не відомо. Часописи гостро критикують сторожу за слабе пильнування. За ним шукає румунська поліція, румунська „залізна ґвардія" та німецька цивільна й військова поліція. Всі замкнули всі виходи з краю, щоби не дати йому втекти з Румунії.

НЕМА В ЛОНДОНІ РІЗДВЯНОЇ АТМОСФЕРИ

ЛОНДОН. — Внаслідок повітряних рейдів Лондон не представляє звичайних сцен перед Різдвом. Нема традиційних ялинок. Крамничні вікна не прикрашені, як це було до війни. Нема на дверах різдвяних вінків. Зате зросли громадські забави для людей і дітей усіх кляс.

13 УБИТИХ. — У Синснінаті вибухла оноді бомба, що знищила два доми, вбила 13 осіб і наробила шкоди на кілька блоків довкруги. На світлині пожарники рятують жінку, що була привалена розбитим бомбою деревом і заліззям.

РЕЙД БРИТІЙСЬКОЇ ФЛЬОТИ В АДРІЯТИКУ

ЛОНДОН. — У середу вночі заїхали кораблі британської военної фльоти в пролив Отранто, що відділює Італію від Альбанії, а далі в Адрійське море, котре Мусоліні вважає своїм приватним ставком, і там острілювали італійські позиції в Вальоні, одному зо стратеґічних портів в Альбанії. Команда обчисляє, що фльота вистрілила куль ваги сто тон.

Не менше замітним явищем є, що коли британські кораблі острілювали Вальону, ні один італійський корабель ні літак не зявився, щоби дати відповідь на цей небувалий визов.

Підчас коли головна сила фльоти, що була під командою самого адмірала Конингема, острілювала Вальону, відділ кружляків і нищителів під командою віцеадмірала Придгем-Гвипела заплив глибоко в Адріятик аж по Барі в Італії й Дураццо на альбанському боці.

Подвиг британської фльоти є важним зогляду на те, що Мусоліні заняв був Альбанію між іншим на те, щоби обсадити Адрійське море й не пускати до нього нікого.

У тому місці, де британська фльота бомбардувала Вальону, морський пролив має всего 40 миль ширини.

Британська фльота брала далі участь в бомбардуванні італійської бази Бардії, важного укріпленого пункту в Лібії, італійській кольонії в Африці. Від середи до пятниці фльота бомбардувала Бардію дуже часто. Донесення фльоти стверджують, що Бардія в огні.

РИМ ГОВОРИТЬ ПРО УСПІХИ.

РИМ. — Італійський урядовий комунікат говорить, що італійські війська в Бардії в Африці успішно опираються анґлійському наступові. Мовляв, вони відбули в пятницю наступ британської артилерії й механізованих частин.

ПРИЗНАЮТЬ ДОПОМОГУ НІМЕЧЧИНИ.

РИМ. — В італійських ґезетах появилися донесення, що німці пересилають своїми транспортовими літаками по 3,000 італійських жовнірів денно з Італії на грецький фронт в Альбанії.

Італійський комунікат каже, що британські літаки бомбардували італійський порт Бриндісі чотирома наворотами.

ЕСПАНСЬКА ПРЕСА ВИПРАВДУЄ ІТАЛІЮ.

МАДРИД. — Перший раз від початку грецько-італійської війни преса Еспанії виявила італійські невдачі.

Часопис „Інформасіонес", щоправда, обмежується до оборони боєвих прикмет Італії, без найменшого натяку на британські доспіхи, одначе вже сама оборона вказує на італійські невдачі.

Каже часопис, що минуле виказало велику військову здібність італійського народу. Як доказ ґазета наводить війну в Етіопії, „може найдосконаліший примір кольоніяльної війни". Іншим приміром цього є поведінка італійців в Еспанії. Передовиця закінчується висказом надії, що, не дивлячися на невдачі, грецька кампанія закінчиться тим, що Мусоліні досягне своєї цілі.

ГАЛИФЕКС БУДЕ ВІДАЙ АМБАСАДОРОМ В АМЕРИЦІ.

ЛОНДОН. — З часописних вісток виходить, що наступником маркіза Лотієна в Вашинґтоні буде вайкавнт Галифекс, теперішній секретар заграничних справ.

Його місце в каміненті міністрів займе правдоподібно Антоні Іден, котрий свого часу уступив з кабінету Чеймберлина, бо не погоджувався з його політикою замирення Гітлера.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЗАКОНИ В БОЛГАРІЇ.

СОФІЯ. — Болгарський парлямент ухвалив нові закони про оборону народу, котрі обмежують права 50,000 жидів у Болгарії, забороняють масонські льожі й інші тайні організації та забороняють усяку антинаціональну пропаґанду.

Жидів зроблено громадянами другої кляси.

САБОТАЖІ У РУМУНІЇ КЛОПОЧУТЬ НІМЦІВ.

СОФІЯ. — По цілому краю трапляються преріжні випадки, що зривають комунікацію й нафтові рури. Цих випадків так багато, що команда німецьких військ у Румунії та прихильна нацистам „залізна ґвардія" цими випадками сильно поірритовані. Вони приписують їх свідомому саботажеві, за котрий винують комуністів і британських аґентів.

У краю одначе невдоволення з німецької окупації сягає далеко поза комуністичні й протибританські круги. Населення невдоволене з того, що кошти на засоби поживи від приходу німецьких військ сильно подорожіли.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з анґлійською частиною):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ІТАЛІЙСЬКА НЕВДАЧА

Нині вже не підлягає найменшому сумнівові, що італійські армії потерпіли в війні з дрібною Грецією зовсім поважну невдачу. Невдача ця тим поважніша, що причин її не можна шукати в ніяких умовинах поза самими італійськими військами, як наприклад у погоді, у припадку, в незавиненому складі умовин. В це теж нині ніхто не сумнівається, що причини невдачі лежать у самих таки італійських військах і в самому таки італійському народі.

Одначе сказати таке ще не значить сказати багато. Коли сказати, що причини невдачі в самих італійцях і в італійських військах, то зараз виринає питання: в чому саме? яку недостачу мають італійці чи італійські війська, що через неї грецька кампанія досі терпіла такі невдачі? Питаються це люди в цілому світі. Питаються в Італії. Вказує на це хочби це, що Мусоліні скидає одних ґенералів та встановляє на їх місце других. Цими перемінами в командуванні він зовсім ясно хоче підсунути італійському народові, що вину за невдачі поносять передовсім ґенерали. Та послугуватися цим можна лише до якогось часу: остаточно, коли зміна не принесе бажаної перемоги, можна командантів перемінити ще раз, але потім уже переміняти їх далі не можна. Люди вже далі не захочуть вірити, що суть у команді.

Чому саме Мусоліні кинувся так завзято складати вину за невдачі на командантів, ясно. Він жеж цілий час говорив італійцям, що вони до його режіму були під військовим зглядом нездари, а його режім перетворив їх на націю героїв. Він голосив їм думки про енерґію, експанзію, розмах, насолоду війни. Він їх виховував зо самої дитини до воєнних подвигів. Колиж не дивлячися на це все, італійський народ не виказує цих прикмет, які Мусоліні через двацять літ нащіплював, то тепер дуже легко й в італійців і в світі може повстати думка, що вся фашистівська пропаґанда про можливість переробити народ фашистівською системою це один великий блоф. Колиб в італійськім народі зродилася така думка, тоді, можна сказати, дні фашистівської системи в Італії почислені.

Це могло би легко статися, якби Мусоліні був тепер полишений самий на себе. Одначе Мусоліні має тепер дужого союзника, котрий міг би легко лишити Мусолінія пропадати, якби не те, що як він лишить Мусолінія пропасти, він готовий пропасти незадовго самий. Біда Гітлєра в тому, що якби в Італії була остаточно скомпромітована фашистівська система, то в Німеччині був би скомпромітований націзм, що будьщобудь є італійським фашизмом, перелицьованим для німецьких потреб. Гітлєр мусить поспішати Мусолінієві на поміч не є в інтересі Мусолінія, і не інтересі італійського фашизму, а в інтересі Гітлєра й німецького націзму.

В СОВЄТСЬКІЙ ВЯЗНИЦІ НАРОДІВ І ПОЗА НЕЮ

(Докінчення).

В своїй основі відносини поміж Московщиною та державами потрійного союзу не можна переконатися не стільки переглядаючи совєтську пресу, як слухаючи совєтське радіо. Звичайна пропаґанда проти „капіталістичних" держав, до яких зачислюється й Німеччину та Італію, на порядку деннім. Але не бракує там часом і типової московської провокації; про переговори поміж Гітлером та Петеном, наприклад, московська висильня повідомляла, що німецький уряд запропонував Франції мир за ціну відступлення Ельзасу і Льотаринґії, Марока, і французької рівєри з Ніцою включно, Корсики і т. і., тим часом ціла европейська преса твердила, що про зміст нарад взагалі нічого невідомо. Щож до Японії, то не зважаючи на повідомлення про близьке заключення пакту ненападу поміж обома державами, як совєтська преса так і радіо додержують як і далі приязної тактики супроти Хін і ворожої супроти Японії.

В таких складних обставинах моглаб осягти систематична українська інформаційна акція в чужих мовах відносно дуже багато, тим більше, що в невтральних державах ніяких спеціяльних цензурних перешкод властиво нема. На превеликий жаль робиться на цім полі в другім році війни не більше ніж в першім. Коли в ділянці національно-культурній та запомоговій зроблено дещо, а навіть не мало, української інформаційної акції в чужих мовах в Европі властиво нема. Це розуміється велика шкода для справи визволення України, тим більше, що інформація про боротьбу поневолених націй з Україною на чолі проти Московщини є одним з небагатьох засобів співпраці еміґрації з поневоленою батьківщиною. А не можна забувати того, що становище мілінів українського народу без порівнання гірше ніж становище найбільш убогих українців поза межами московської вязниці народів. Про те, щоб десь в Европі якийсь українець вмер безпосередньо голодовою смертю, невідомо, а під московською владою гинуть що року з голоду десятки тисяч українців. Про те, яку „культуру" дістає український нарід в межах СССР, відомо загально; чужинецька культура для української еміґрації в кождім разі корисніша ніж большевицька „українська культура формою і соціялістична змістом".

Великим питанням є також, що лучить більше еміґраційну українську молодь, її участь в українській визвольній бортьбі, складником якої є й українська інформаційна акція, чи недільні національні школи та наукові інститути на еміґрації. Головною причиною очевидного браку засобів на інформаційну акцію в чужих мовах є непереможний консерватизм української „демократичної" нації. Протягом віків призвичаілась західньо-українська еміґрація давати матеріяльну поміч краю, хоче й тепер робити це, хоч від краю лишилось лише кілька повітів з якимсь міліоном українського населення. Боротьбаж цілої української нації, до якої належить тепер і добрих шість семих частин її західної галузі, не займає ще на жаль в уяві і серці цеї еміґрації належного місця. Єдиною радою проти цього є поширити в найбільш енерґійний спосіб серед українського еміґраційного громадянства, а перед усім серед його молоді протимосковську акцію визвольної боротьби; дати належне знання і уяву про те, який геройський спротив ставить український нарід московському насильству, та про те, як може українська еміґрація взяти найбільшу участь в боротьбі на незалежну українську державу. Значна частина завдання переведення цеї акції належить українській пресі, що повинна подавати систематично і в можливо короткім часі якнайбільше відомостей з життя України під московським пануванням, тримаючи таким чином перед очима еміґраційного громадянства щоденний розвиток визвольної бортьби, в якій воно має брати участь...

Самий факт належного подавання відомостей про боротьбу поміж поневоленими націями та Московщиною в чужих мовах унаглядняє чужинцям, що значіння цеї боротьби виходить далеко поза межі СССР при кожній визначній політичній події. Доказів того, що московський уряд ставиться до української акції на міжнароднім полі зовсім не байдуже, маємо досить. Оскількиж він мусить числитися з цею українською акцією, бере українське громадянство поза межами СССР чинну участь в бортьбі України проти Московщини навіть в самих межах московської вязниці народів.

К. Волинський.

ЛІТЕРАТУРНЕ ЖИТТЯ ЧЕХІВ В ЛОНДОНІ

По капітуляції Франції, багато чехів, що передтим втікли були зо своєї батьківщини, повандрувало до Анґлії, де переніс свій осідок також чехословацький комітет з д-ром Е. Бенешем на чолі. З чеським військом потягли до Анґлії деякі чеські журналісти та письменники.

Втікаючи перед німецькими військами, два чеські журналісти І. Й. Гронек і Іво Дуцасек таки на анґлійському кораблі „Нювралія" випустили перше число ґазети „Насе новіни", які й дальше виходять „десь в Анґлії". На палубі того самого корабля був словацький поет Нересніцький (правдиве імя д-р Юрай Слявік), а тепер міністер внутрішніх справ чехословацького уряду на вигнанні. На морі він написав „Морський Денник", який тепер передруковує тижневик „Чехословак" в Лондоні. Його писання натхнені пророчим духом, проповідують остаточний поворот чехів до їх рідного краю.

„Насе новіни" появляються правильно „десь в Анґлії" (місце не означене) й мають в свойому редакційонму складі найкращих журналістів, як зпоміж старшин, так і чеських цивільних. Недільне видання цьої ґазети збільшене, як також має анґлійський додаток. В ній є літературна секція, в якій беруть участь еміґрантські чеські літературні сили. Чеські еміґрантські орґанізації в Америці стало допомагають своїм братам в Лондоні висилками книжок, часописів чи навіть грошей.

На цій еміґрантській літературі, як можна сподіватися, анґлійські автори, мають великий вплив. Такі знані імена як Такерей, Дікенс, Мередіт, Ґолсворти й ін. — це улюблені автори чеських вояків та цивільних.

Дарма, що Лондон навідують часто німецькі літаки, там всеж таки купчиться центр літературного життя чехів. Там виходить квартальник „Чехословак і Центрально-Европейські справи", друкований в анґлійській мові, й як вказує сам наголовок, присвячений більш політичним справам. „Ди спіріт оф Чехословакія" — це другий журнал пресвячений чеським справам і друкований по анґлійськи. Журнал цей видає ґрупа чеських протестантів під проводом проф. Ф. М. Гніка та анґлійських приятелів. Журнал в більшому присвячений літературі та мистецтву чехів. Франтісек Лянґер це чоловий літературний представник цеї ґрупи.

Визначним співробітником „Чехословка" являється молодий чеський поет Франта Клятіль, який пише довшу літературну працю-новелю п. з. „З жовнірської кишені". Він також є автором „Книжки про Францію" (1930). Під псевдонімом „Аміс-а" він написав одну з найкращих чеських сатир п. з. „Подорож Боривоя Вацасека".

Ґустав Вінтер написав „Синю книгу", в якій старається представити культурне поневолення чехів гітлерівською Німеччиною.

Перша чеська книжка, видрукувана в Анґлії від вибуху сучасної війни, носить назву „До дому" та є збіркою ностальґічних поезій. В них ріжні автори виявляють свою сильну віру у відродження вільної Чехословаччини.

Крім тої літературної праці, чехи не занедбують такої важної ділянки, якою тепер є пропаґанда. Чехи, це мистці в пропаґуванні своїх ідей. Маючи за вчителів таких великих мужів як Масарик, Бенеш, Штефаник і ін., вони знають як підходити до чужої публики. (Відома чеська „мафія" в попередній війні була дуже помічною ґенеральним штабам Анґлії та Франції проти Центральних Держав).

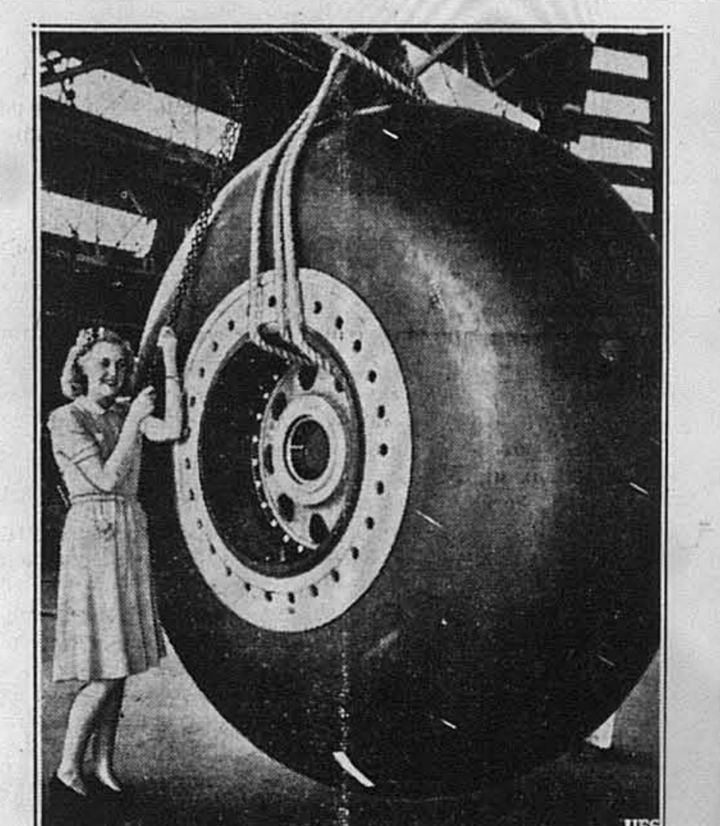
Д-р Е. Бенеш, голова тимчасовго уряду, написав кілька брошур як ось „Націстичне варварство в Чехословаччині", „Будова нової Европи" й ін., в яких він вміло старається поєднати цілі Анґлії з цілями Чехословаччини. Бувший начальний редактор „Лідове Новіни" Ярослав Странський написав також важну політичну брошуру п. з. „Мінхен траґічна помилка Европи".

Одна з дуже цікавих та оріґінальних книжок це компілятивна праця п. з. „Чехословакія в анґлійській літературі".

—o—

З того короткого огляду про літературну працю чехів в Анґлії, бачимо, що чехи не проґайнували, здається, ні хвилини примусової еміґрації. Мимоволі, насувається порівняння: скільки зробили за той час українці, навіть ми, в Америці? На партійні свари, боротьбу за нікому непотрібний „престіж", то на це є гроші, час, і ін.

Чи не час би призадуматися над такою проблемою як поставлення на кращий щебель інформативної праці про Україну? Хочби в такій вірі, як це роблять чехи?

НАЙБІЛЬШЕ КОЛО В СВІТІ. — Величезне коло найбільшого в світі літака, збудованого в фабриці Догласа в Санта Моніка, в стейті Каліфорнія. Воно має 96 цалів проміру й важить 2,700 фунтів.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(108)

А хата ще палала, хоч уже не так, як перше: бистро, як порох, згорів соломяний дах, і ясно, хоч і негусто, ще горіли, гучно потріскуючи, крокви. Чорний димар зловісно стремів посередині вгору мовчазним докором невідомому лиходієві-палію. У вікна видно було, як палахкотіли всередині сволоки й трямки. Чекали всі, як завалиться стеля. Чорно-багровий дим клуботався, піддіймаючись угору, й хутко зникав десь у темних просторах. Здіймалися з ним і цілі рої червоних іскор, гасли десь високо вгорі або падали дощем довкола. Метушилися, бігали, сновигали з криками й гамором діти, з уподобою розважаючись рідким видовищем. Мовчки стояли чоловіки, не знаходячи, або краще вважаючи всякі заходи гасити вогонь безнадійними. Без устанку цокотали жінки й дівчата...

— Пан полковник! пан полковник! — покотилося раптом людьми.

Справді, у відчинених воротях, в ясниці, вималювалась кінна постать старого Гудими й його джури. Подивився якусь хвильку на пожежу, насупив брови й озирнувся довкола. Побачив удову з дочкою.

— Ага, ти тут... Здоров, стара!... Що це ти — горіти задумала, хрін тобі в ніс?...

Обеременчиха й Орися, а з ними й присутні жінки низенько вклонилися полковникові.

— Бог покарав, пане полковнику, — відповіла, плачучи, вдова.

— Бог?!... Знаю, який Бог!... Топила піч, а димар дірявий...

— З комори; знадвору занялося, а від комори й хата загорілась...

— То підпалив хтось?!... У моїм полку?!...

Полковник стиснув коня острогами й в одну мить опинився в дворі серед натовпу чоловіків. Люди поздіймали шапки й уклонилися.

— Хто підпалив, хрін йому в ніс?! — грізно погукнув на натовп. — Хто посмів таку каверзу вчинити в моїм полку?!...

— Та хіба той признається, пане полковнику, що підпалив! — почулося з натовпу. — Та й нема, мабуть, його тут...

— Авжеж нема, — хіба він дурний, щоб лізти на очі людям!..

— Його тепер і з собаками не знайдеш!...

— Що? З собаками? — іритувався Гудима. — Е, ні, голубчики, так не буде... Найпізніше завтра вранці, щоб мені був палій в уряді в мене! Чули?!... Я йому покажу палити, хрін йому в ніс! Підпалив та й думає, що так йому минеться?... Ні, так не буде! Всіх перешмагаю канчуками, як не приведете! Чули?!... То-тож...

Взявшись рукою в бік, він знов відїхав до воріт.

— А тиж куди тепер, стара? — звернувся до вдови.

— Та ми й не знаємо ще, пане полковнику, — відповіла вона. — Є думка до пані Василихи...

— До якої Василихи.

— До вдови Похилихи.

— Якої це? Не отого молодого Похила матері, що втік на Запоріжжя?

— Егеж, еге...

Полковник глянув на Орисю.

— І ти, гостроязика, тут?... Ще не забула свого шибайголову, хрін йому в ніс?... Подай йому через когонебудь звістку, нехай вертається безпечно: польного того вже нема, — вже інший, — Конецьпольський.

Орися не відповіла.

— Нема кому вже, пане полковнику, подавати тую звістку: вбито його в поході турками... — завважила крізь сльози вдова.

— Де?! — скрикнув Гудима.

— Під Очаковом.

— Хм... — замислився старий. — Шкода, шкода... Ну, та Божа воля... а вмерти козацькою смертю дай Бог і всякому з нас... Хм... Був паливода, а вмер, як лицар... Царство небесне... А хто вам казав?

— Якийсь молодий сліпець-кобзар, що недавно вернувся з неволі...

— Таж може він бреше?... Є між ними такі, що язиком, як на кобзі, грає: нема чогось, то вигадає, хрін йому в ніс!

— Каже, що сам і на похороні був, як спускали в море...

— Хм... може, може... Ну, бувай здорова, стара! А ти, дівко, не дуже в тугу вдавайся: молода, гарна, — ще знайдеш до пари.

Гудима знов повернув коня до натовпу.

— А ви чого стоїте, роти пороззявлявши?... Чом не гасите?... Щоб мені за хвилю ані блиснуло нігде! Ач, яке багаття розвели!... А той, щоб завтра мені в уряді був! — чули?... Прощайте!...

Полковник сіпнув коня за поводдя й за хвильку покрився темною ніччю разом із своїм джурою.

Люди здвигали плечима й сміялися:

— Чи він обезглуздів на старість чи що?

— Та хіба не бачили, що нащедрувався до прости Господи?

— Аджеж, що під чаркою!...

— Ого, та ще й під якою!...

— А всеж таки, як його бути з палієм?...

— Та ніяк: проснеться завтра, то й про палія забуде,

В цю мить із тріском і грюкотом завалилася стеля, а з нею й палаючі крокви з бантинами. З вікон і з дверей шугнули в двір довгі омахи, а над стінами знялися й химерно закучерявилися високо, аж під чорним склепінням небесним, велетенські клубки багрового диму. Жінки зойкнули з ляку, а діти кричали й аж не тямилися від захвату й утіхи. Але це вже був початок кінця: через якийсь час полумя почало пригасати поволеньки. Люди перестали тягати воду з криниці, а з сусідніх дахів спокійно поспускалися додолу рятівники. Натовп почав розходитись.

Біля Оберемчихи й Оресі ще стояло, розмовляючи кількоро жінок, але незабаром підїхало два великих вози, запряжені кіньми, й чоловіки, що ще зоставалися на пожарині, почали складати на вози те, що встигли врятувати від вогню. Орися помагала.

— А як же, доню, кури?... Та й поросята? — говорила, бідкаючись і плачучи, мати.

— Та ну їх, тих курей: все одно не позбираєш їх тепер. Завтра вранці дамо їм раду. А підсвинкиж у хліві: ніхто їх не покраде, бож люди до ранку вартуватимуть...

— Вже на світ благословилося, коли наладовані Обеременчишиним добром два вози зупинилися перед ворітьми Василишиного обійстя. Василиха вже встала, запалила в печі й поралася коло варева. Почувши, що хтось стукає у хвіртку, виглянула у вікно, та не побачивши як слід нічого крізь старі, побляклі оболонки, вибігла з хати. Глянула — й остовпіла, очам своїм не діймаючи віри.

— Відщіпніть нам, панімatко, хвіртку! — гукнула Орися.

Опаматалася Василиха й підтюпцем подалася вітати гостей. Нічого не розуміла.

(Дальше буде).

З ДНЯ

ДІРА В АНҐЛІЙСЬКІЙ БЛЬОКАДІ.

Недавно американський амбасадор до Бельгії, Дж. Дейвис, що перед тим був амбасадором до Москви, заявив, що коли німці візьмуться за орґанізування совєтської економічної системи, то Совєти мужуть зовсім добре прокормити Німеччину, а навіть дати всім іншим европейським краям таку надвишку корму, щоб вони не терпіли голоду.

Потенціонально Совєти можуть дійсно продукувати величезну скількість всяких харчів. Амбасадор Дейвис це добре знає, бо він обїхав цілу Україну і придивлявся величезним українським плодючим просторам.

НІМЕЦЬКА ГОСПОДАРКА.

Щонині в Совєтах нужда, треба завдячувати це большевицькій господарці. Колиб німці перебрали все в свої руки і примінили до совєтської господарки наймодерніші наукові засади, вони моглиб витиснути з тих незмірних совєтських просторів величезні запаси ріжних харчів. А коли взяти під увагу, що ціла совєтська господарка знаходиться під деспотичним зарядом держави, можна собі уявити, які можливости криють у собі Совєти для Німеччини. Мати для себе одну шесту світової території, а також мати для себе 180 мільонів совєтських невільників, які слухняно мають працювати на тих просторах та витворювати харчі й інші сирівці для своїх панів — це ціль німців, яку, як натякає амбасадор Дейвис, вони хочуть і можуть осягнути.

ЗАЛИЦЯННЯ ДО СТАЛІНА.

Про ці можливости німці знають дуже добре, бо не раз і не два писали про них їхні провідники. Та нам тут ходить про підкреслення одного дуже важного факту: німці не тому флїртують з Совєтами, що бояться їх мілітарної сили, тільки тому, бо не хочуть розвалювати тої невільничої господарської системи, що знаходиться нині в Совєтах, а яку вони думають якслід використати для своїх цілей.

Та невільнича господарка ідеально надається для німецьких цілей. Цеж ідеальна кольонія для німців, в якій автохтони не мають жадної приватної власности, не мають землі, будинків, політичних прав, а тільки мають примус віддавати всю енерґію своїх мязів для панівного народу, яким нині є москвини на спілку з всякою міжнародньою голотою, а завтра будуть німці, при співучасти тоїж большевицької голоти, але вже в ролі меншого партнера.

ВРЯТУВАННЯ СПОКОЮ.

Німецький штаб мусить дуже добре знати, що коли така слабенька Фінляндія близько пів року ставила геройський опір Совєтам і не допустила до того, щоб Совєти її рішально побили, то що моглаб зробити та німецька армія, яка знаходиться нині на границях Совєтів?

Але німці не хочуть війни з Совєтами, бо в тій війні розвалилисяб Совєти і ціла їх господарська та економічна система обернулаcяб у страшну анархію. Тоді і німецькі пляни — видобувати з Совєтів харчі та всякі інші сирівці, на довші роки обернулисяб у нівець. Бо в такій трясовині, як Совєти, суспільного та економічного ладу так легко завести не вдасться. Большевики це робили довгими роками шляхом жахливого терору. Тих большевицьких осягів німці не хочуть марнувати, тільки хочуть їх впрягти до свого німецького імперіяльного воза.

Ось це причина, чому Гітлер не воює з Совєтами, а „уступає" перед ними, а навіть щедро наділяє ріжними територіями.

СПІВПРАЦЯ.

Сталін і Гітлер вже нині тісно зо собою співпрацюють. Що Сталін розпускає за границею чутки, мовляв, — „я творю на сході Европи заборолo для Гітлера", то це тільки димова ослона, яка має на цілі спантеличити противників Гітлера.

Питає дехто: „А що за ціль для Сталіна піддержувати Гітлера, коли він знає, що перемога Гітлера означає кінець для Сталіна?"

Який кінець? Це буде не цілковитий кінець Сталіна, тільки кінець його суверенности над Совєтами. Сталін буде далі при владі, лише стане васалем Гітлера. Як слухняний васал він матиме в своїх руках ще багато сили і впливів, щоб цілком не сходити з історичної сцени.

Зате опір перед Гітлером потягне за собою революцію в Совєтах і спричинить йому такий кінець, якого зазнав Микола II.

ЗАМКНЕННЯ БЛЬОКАДИ.

Англія мусить це взяти під увагу: в інтересі Гітлера є заховати на Сході Европи спокій і перемінити її на свою кольонію, з якої безнастанно напливалиб до Німеччини ріжні продукти. Це буде діра в ланцюху англійської бльокади, і вона в тій затяжній війні обертатиме в нівець всі англійські заходи.

Щоб замкнути цю діру треба робити щось зовсім противне від того, чого хоче Гітлер: викликати анархію на сході Европи, розгромити ту невільничу господарську систему Совєтів, що стає тепер на услуги Гітлера. Придавлені московсько-большевицьким чоботом східні народи чекають на заклик з боку тих, що голосять волю, справедливість для поневолених, а кару для деспотів.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

КНЯЗЬ ВІНДЗОР у Міямі, Флорида, в розмові з газетярами по відвідинах у президента Рузвелта.

ПРОТОКОЛ

з нарад головного екзекутивного комітету У. Н. Союзу, які відбулися 7-го грудня 1940 року в головній канцелярії У. Н. Союзу під ч. 81-83 Ґренд Стріт, Джерзі Сити, Н. Дж.

У нарадах взяли участь: головний предсідник М. Мурашко, заступник головного предсідника Г. Герман, заступниця головного предсідника Марія Малевич, головний рекордовий секретар Д. Галичин і головний фінансовий секретар-касієр Р. Слободян.

Головний предсідник відкрив збори в годині 10:30 рано. Він подав до відома ці справи, що були полагоджені від останніх зборів повного екзекутивного комітету У. Н. Союзу, а також предложив такі справи, що треба їх полагодити тепер на цих зборах. Ці всі справи були отсі:

Конвенція У. Н. Союзу. Обговорено справу скликання конвенції, яка, згідно зо статутом, повинна відбутись у травні наступного року. Окреме повідомлення у цій справі буде подане в „Свободі" у відповідному часі.

Направки. Рішено поробити конечні направки на реальності Г. Кузьми, під ч. 113 Лейк Стріт, Джерзі Сити, Н. Дж., яка то реальність є тепер під контролею У. Н. Союзу.

Гуманітарні й культурні цілі. Постановлено уділити з народного фонду $50 для Американського Червоного Хреста. Квота $50, це додаткова жертва, бо недавно на ту саму ціль було вже ухвалено $250. Також рішено призначити $250 з народного фонду для Колюмбійського університету на покриття коштів за виклади про українську культуру на тому університеті.

Купно бондів. Закуплено такі бонди:

Jersey Central Power & Light, 3½%,	за	$ 82,000.00
U. S. Treasury Bond, 2¼%	„	252,000.00
California Water Service Co., 4%	„	25,560.00
Cleveland Electric Illuminating Co., 3%	„	26,375.00
Indianapolis Power & Light Co., 3¼%	„	41,800.00
Iowa Southern Utilities, 4%	„	20,200.00
West Virginia Water Service Co., 4%	„	25,440.00
The Texas Corporation, 3% Debentures	„	51,500.00
Northwestern Public Service Co., 4%	„	25,625.00
Southern California Gas, 3¼%	„	30,015.00
Central Main Power Co., 3½%	„	10,750.00
City of New York, 3%	„	9,960.12
Southern California Edison Co., 3%	„	26,000.00
F.H.A. Mutual Mortgage Insurance Fund Debenture, 2¾	„	4,400.00
F.H.A. Certificate of Claim	„	405.08
Weehawken, N. J., School Bonds, 3½%	„	10,679.91
Weehawken, N. J., School Bonds 4½%	„	17,139.20
Brooklyn Union Gas, 5%	„	19,107.50
City of New York, 2¾%	„	89,961.36
Appalachian Electric Power Co., 3¼%	„	64,200.00
U. S. Treasury, ¾% Notes	„	409,500.00
The Port of N. Y. Authority, 3%	„	5,137.50

Продаж Бондів:		Продано	Заплачено
Inland Steel Co., 3%	за	$ 22,924.00	$ 22,440.00
U. S. Treasury, 2%	„	62,681.25	60,000.00
U. S. Treasury, 2¼%	„	103,531.25	100,000.00
Montana Power, 3¾%	„	50,943.75	50,625.00
The Texas 3% Debentures	„	52,068.75	51,500.00
City of New York, 3¼%	„	25,468.75	25,125.00
Central Illinois Public Service, 3¾%	„	26,656.25	26,062.50
Jersey Central Power & Light, 3½%	„	31,597.50	30,750.00
Perth Amboy, N. J., 4½%	„	2,000.00	1,980.00

На цім вичерпано програму нарад і головний предсідник закрив збори в годині 2. пополудні.

Д. Галичин, голов. рек. секретар.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ОРҐАНІЗАЦІЯ БИЗНЕСМЕНІВ.

Не одному з наших дрібних бизнесменів, переважно ґросерникам, ані на думку не прийде, яка у них булаб сила, колиб цілий наш ґросерний елемент мав свою орґанізацію і корпорацію.

Не одному може дивно, чому я порушую справу ґросерників, коли я сам не ґросерник. Вправді я не маю ґросерійного бизнесу, але я є в споживчім бизнесі. А порушую справу ґросерників тому, що ті є найбільше і їх сила велика, коли подумати про цілість того бизнесу. Бизнис той є малий індивідуально, але величезний бо в злуці.

Звісна річ, що не зовсім бизнесами можна робити то, що можна зробити з ґросерійним, або реставраційним бизнесом. Тому, що в останніх нема таких комплікацій, як в бизнесах інших. А до того поодинокий ґросерійний бизнес нині не представляє собою великої ваги. Кожний ґросерник признає мені в тім рацію, коли це совісно роздумає. Я вірю, що у нас в Ню Йорку нема таких ґросерень у наших бизнесменів, котрі моглиб похвалитись більшими оборотами. Але колиб взяти усіх наших бизнесменів у ґросерійній галузи разом в одну силу, то у нас булаб така орґанізація, яка нам навіть не сниться. Колиб була така орґанізація, як союз українських бизнесменів, вона гортувалаб наших малих і більших бизнесменів, без огляду на їх фах і лучила їх у велику силу.

Будучи в одній орґанізації, ми моглиб від часу до часу обговорювати ріжні справи. Я свято вірю, що до творення гуртівні споживчих артикулів нам прийшлоб дуже легко.

В числі 293 „Свободи" п. Олесницький вже описав деякі факти в цифрах, щодо такої корпорації. До того я хотів додати деякі інформації, щодо ґросерників на долині міста Ню Йорк. Думаю, що навіть не кождий ґросерник повірив би, що на на долині міста на просторі 100 блоків є коло 200 українських ґросерників. Цей факт я дістав від нашого громадянина, котрий радо тим інтересувався.

Коли взяти під увагу, що кождий пересічний ґросерник має обороту коло $300 тижнево,то це рівняється трьом міліонам долярів річно. Колиб наші ґросерники мали свою гуртівню - корпорацію, котра робилаб обороту 3 міліони долярів річно, то не тільки що кождий ґросерник мав би сам зиски зо свого уділу і товарів одержаних від гуртівні, але також малаб зиски публика, котра робить закупи у наших крамницях.

Думаю, що на таку справу не можна махати рукою. Але треба сісти і подумати, яка є будучність наших дрібних бизнесменів. Та звісна річ, що коли ми самі не повіримо, що ми щось можемо створити, то таке недовіря справу відразу убе.

Платон Стасюк,
Ню Йорк, Н. Й.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні зборо Бр. св. Петра й Павла, від. 242., відбуваються в першу неділю по 15. кожного місяця, по Службі Божій на церковній галі. — Максим Камак, предс.; Андрій Драбик, кас.; Василь Найдух, секр.

ОЛІЕН, Н. Й. На річнім мітінґу Тов. Запорозька Січ, від. 363., вибрано уряд на 1941 рік: О. Іванців пр.; С. Васьків заст.; Д. Базів, кас.; Г. Підскальний, секр.; М. Лучишин, заст.; Ів. Скробач, Д. Мішанець, контрольори; Т. Челядин. Ів. Скробач ст., дозорці хорих. Мітінґи відбуваються в другу неділю по першім. Позамісцевих членів взивається, щоби присилали вкладки що місяця і [illegible], в противнім разі будуть суспендовані. — Г. Підскальний, секр.

У ФЛОРИДІ почався сезон збирання помаранч.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

БОЛТІМОР, МД.

Свято в честь Героїв.

Як кожного так і цього року наша балтіморська громада при українській церкві св. Михаїла, гідно вшанувала память полеглих борців за волю України.

В неділю, 1-го грудня по Богослуженні наш парох о. В. Маньовський відправив панахиду в честь поляглих у бою героїв, та виголосив відповідну до хвилі проповідь.

Вечером у святочно прибраній галі відбувся гарний святочний концерт, який уладили сестри Василіянки із діточками рідної школи, яка ведеться під їх проводом.

Свято отворив о. В. Маньовський словами: „Двайцять два роки минає як наш український нарід побачив синьожовтий прапор, що повівав на ратуші у Львові, та сповіщав всему українському народові, що він вільний і свобідний, на своїх землях. Та не довго наш нарід тішився волею, бо наші відвічні вороги позавидували нам тої волі і почали страшний наступ. І хоч як наші війська завзято і геройчно боролись, то вороги з далеко більшою силою та з помочею інших держав нас побідили, і загарбали нашу рідну землю зрошену святою кровю наших славних героїв.

Відтак виступили шкільні діти в числі 30, усі в гарних білих як сніг суконках, як ангелята з синьо-жовтими відзнаками, і створили гарний живий образ, та відспівали кілька гарних пісень почавши релігійною піснею „О, спомагай нас". За нею слідував ряд українських народних пісень. Деклямації дуже гарно віддали майже всі діти, котрі виступали, навіть декотрі з відповідними рухами, як дівчинка, що деклямувала „Нежурися Україно" і друга — „За Україну". Діточий спів був переплітаний деклямаціями так, що робило дуже гарне враження на глядачів, котрі за кожду пісню нагороджували діточок гучними оплесками.

Першу часть свята діти закінчили піснею: Боже Великий Тебе ми просимо.

В перерві пішли наші дівчата за добровільною збіркою, яка принесла поверх $40. По відтягненні кількох долярів на розходи збірка пішла в цілости на місцеву школу.

Друга часть свята почалась промовою п. Ю. Маньовської, яка згадала 1918-19 роки, коли то повстала українська самостійна держава. Бесідниця, будучи тоді в краю, була наочнем свідком, як завзято боролися У.С.С. та клали свої буйні голови за рідну землю і волю. Бо хоч були вже перемучені тою війною від 1914. року, вони ані на один мент не завагались, але пішли з піснею на устах боронити свою рідну батьківщину від напасників. Полишаючи своїх дорогих матерей, сестер та суджених, вони кинулись у нерівний бій. Це заслуга, сказала бесідниця, українських матерей, що навчили своїх синів любити понад усе свій рідний нарід і край.

І днесь ми, будучи тут на вільній землі Вашинґтона, де ніхто нам не забороняє працювати в тім напрямі, ми, українські матері, повинні учити своїх дітей рідної мови, пісні, усего, що рідне, учити працювати для Америки і України.

Хор під проводом п. І. Бойка гарно відспівав пісні як: „Ой видно село" і „Живи Україно", М. Гайворонського. З чуттям відспівала сольо панна Марія Бойко, якій акомпаніювала на пані панна Приймак. Свято закінчено відспіванням гимну „Ще не вмерла Україна".

По скінченні концерту гості не зараз розходилися домів, а стоячи гуртками і ділилися гарними вражіннями з концерту. Бо хоч це не перший концерт в Балтімор, одначе інший ніж попередніми роками, коли і половини тої публики не було, що цього року. За це належиться щира подяка всім тим, що брали участь у концерті, або чим небудь причинились до його виконання. Та найбільша подяка і признання належиться нашим неструдженим Сестрам Василіянкам під яких проводом ведеться рідна школа, і які всі свої сили і знання вкладають, щоб вийшли зпід їх опіки діти добрими і гідними громадянами.

Вже четвертий рік вони провадять тут школу і кожного року уладжують такі свята як: „Листопадове", Шевченка" і „Матері" та інші.

Щира подяка належиться і тим матерям, що посилають своїх діточок до рідної школи.

Жалко тільки, що і хлопці не вчащають так до рідної школи, як дівчатка. Булоб побажаним, щоби і вони учились рідної мови. Бож хлопці не є гірші від дівчат. А ми тільки одного хлопчика бачили на сцені який так гарно деклямував. Деж решта, наші хлопці?

Сподіємось, що на слідуючий рік і їх побачимо в такому числі як дівчаток.

Щира подяка і всім гостям як місцевим так і з Куртіс Бей і Лукіс Пойнт, Мд., що своєю численною присутністю вшанували „Свято Героїв".

Анна Чорній.

Осип Стеткевич.

ЗА ОДНУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ

(6)

———o———

Часто почуєте в устах українського інтелігента такі московські фрази: розмовляю **на** німецькій мові, твір написаний **на** московській мові, перекладений **на** українську мову й т. д.

(В Галичині знов кажуть із польська: **в** німецькій мові, **в** польській мові).

Такі фрази — це варваризми: треба говорити й писати: розмовляю німецькою мовою, твір написаний московською мовою, перекладений українською мовою і т. д.;

пор.: Шекспірові твори, із мови британської мовою українською перекладав П. Куліш, Львів, 1882 р.

———o———

Крім того, галичани вживають приміенника „на" в польській фразі: **наразі** (навіть у Франка) у значінню: **покищо, поки.**

Таких фраз уживати не слід.

———o———

Так кажемо:

Під Термопілями, **під** Тебами, **під Плятеями** — а не: **при** Термопілях, **при Плятеях і** т. д.

———o———

Приміенника **„з"** нераз уживають у Галичині українські інтеліґенти зпольська там, де його не повинно бути, н. пр.: **зі** собою знатися у значінню: **між** собою знатися, один із одним знатися (взаємно — як кажуть галичани).

Цю фразу теж треба оминати й казати: знатися **між** собою.

———o———

Дуже часто навіть у таких письменників, як Шевченко, знайдете в нас москалізм: женитись **на** кімсь (пор.: Не жени **на** багатій, бо вижене з хати), фраза, яка відповідає наскрізь розумінню подружжя в московського народу (віно, фізичне задоволення любови), тимчасом в українській фразі женитися **з** кимсь чується спільне пожиття, рівноправність обох частин подружжя і це теж відповідає розумінню подружжя в українця.

Радимо оминати цей москалізм.

———o———

Часто почуєте ще фразу „за водою йти" (в Шевченка в „Тополі"), та краще все вживати таки по воду, бо за водою має інше значіння.

———o———

У нас дуже тепер поширений і чим раз більше шириться такий варваризм ізмосковська:

учитель **по** українському, **по** аритметиці (= українського, аритметики), був питаний **по ґеоґрафії** (= з ґеоґрафії), бал **по** фізиці (з фізики), фаховець по бухгальтерії (= у бухгальтерії), їду **по** фінансовим (= у фінансових справах), місія **по** справам полонених (= для справ полонених), говорити **по** телефону (телефоном), лист післано **по** пошті (= поштою), поділ **по** змісту (за змістом)...

Взагалі такого вживання **по** українська мова не знає, і його треба обминати.

———o———

Українські інтеліґенти в Галичині під польським впливом уживають часто сполучника „а" не у протиставному значінню, а в єднальному, і деякі письменники так і пишуть, н. пр.:

Поляки **а** українці, дім **а** школа, школа **а** релігія, між городом **а** лісом — замісць:

Поляки **й** українці, дім **і** школа, школа **й** релігія, між городом **і** лісом...

пор.: Між церквою **а** цвинтарем невеличкий попівський ланок (Б. Лепкий — Пачкар).

Цей польонізм так закрався до мови галичан, що н. пр., у школах скрізь, при додаванню, вживають на плюс (+) сполучника **а,** а не **і,** і вчать там, н. пр., так: два **а** два є чотири, замісць — два **і** два є чотири.

Цього польонізму треба галичанам уникати й викинути його зі школи геть чисто!

———o———

У нас часто змосковська кажуть: **писати з великої букви, з малої букви.** Цей москалізм треба оминати і вживати в таких випадках усе орудного відмінка.

———o———

Звичайно питаються в нас: **не дивлячись на що?** — та це явний москалізм, переклад московського: не смотря на что? — Ту фразу треба оминати.

———o———

Під впливом московської, а то й німецької (на Буковині) звички наша інтеліґенція теж переняла спосіб на батьків тикати. Розуміється, що ту звичку треба викидати з ужитку, треба завертати назад до рідного викання батькам! Дехто каже, що тиканням навязується дуже близькі, щирі та сердешні відносини між батьками і дітьми, але це, очевидячки, неправда!

———o———

В устах українського інтеліґента почуєте нераз у таких випадках „так як", алеж це явний москалізм (так как), і його треба вистерігатися. Таксамо вживають інтеліґенти частенько книжного слова **„позаяк"** у розумінні: **тому що.** Та слово „позаяк" зовсім не те значить у тих околицях України, де його знають і вживають, н. пр., на Підгірі значить стільки що: „наскілько", і його вживати теж не слід!

———o———

У західно-українських говірках живуть іще такі умовні сполучники: **если** (скороч.: **сли), наколи,** і їх знайдете в західно-українських письменників;

пор.: Другі Славяни вершка ся дохаплюють і **єсли** не вже, то небавком попратают ся з повним ясним сонцем (М. Шашкевич — Предсліве до „Русалки Дністрової"). **Сли** лиш тим гріхом ти грішний, то ходи у рай предвічний! (Франко — Пяниця)...

Таких сполучників вживати не треба.

———o———

Звичайно українська інтеліґенція робить тут помилку, сполучуючи, під московським впливом, дієслова: **дякувати, вибачати** зі знахідником. Це велика помилка. Треба сполучувати їх усе з давальником і казати:

дякую тобі, дякую вам, **йому** й т. д.

Таксамо треба викидати інтеліґентське: вибачаюсь — (дослівний переклад: „извиняюсь"), а вживати народнього: **вибачайте, вибачте!**

———o———

Дієслово **зрадити, зраджувати** вимагає предмету у знахіднику, не в давальнику, отже: **зрадити батька** (не— батькові), **жінку** (не — жінці) і т. д., як у нас нераз балакає змосковська інтеліґенція.

(Дальше буде)

БЕЗ ПРИШПИЛЬОК.—Джосеф Г. Ла Криц придумав і опатентував пеленку для дітей, що не зісувається, хоча не має пришпильок. Винахідник ілюструє наложення цеї пеленки на 4-місячному моделі. Пеленка ще й не промакає.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 17. грудня 1940. помер у Бостоні по довгій недузі член Тов. ім. Евг. Коновальця, від. ч. 238. У. Н. Союзу,

ІЛЛЯ КУТНИЙ.

Покійний родився в містечку Озірна, повіт Зборів, Західня Україна. Прожив 49 років. Вступив до У. Н. Союзу в році 1927. Покійний був тихої вдачі та щиро все жертвував на народні цілі.

Похорон відбувся в четвер, 19. грудня, в українській прав. церкві, а похоронення тіла на цвинтарі Мавнт Говп в Матепен.

Покійний оставив жену Євдокію, сина Миколу, дочки Анну й Катрусю.

Хай земля Вашингтона буде Йому пером!

Н. Давискиба, секр.

Дня 4. грудня помер у Барисборо, Па., член від. 297. У. Н. Союзу,

НЕСТОР РЕВАК.

Прожив 54 роки. Родився в селі Лосєс, повіт Новий Санч, Галичина. Вступив до У. Н. Союзу 31. грудня 1923. Був примірним членом. Був секретарем у відділі ч. 297 цілий час свого членства.

Покійний лишив жену Олену і 9 дітей, з котрих 3 подружені.

Нехай земля Вашингтона буде Йому пером.

Гнат Шелестак, предс.

Теодор Рузвелт був наймолодшим президентом Злучених Держав. Його заприсяжено як президента в 42 році життя.

ТАРЗАН, ч. 185. Ризиковний крок.

Ухиляючись і бічужи зиґзаком Тарзан старався виминути стріли ворога. В той спосіб він біг за тим дикуном, що вбив свого товариша.

„Я тобі не зроблю нічого злого", кричав до нього Тарзан. „Скажи мені лиш, чому твій товариш і ти сам хотіли вбити цю дику дівчину?"

Але дикун на це не відповідав. Він був переляканий і хотів спасатись втечею, надіючись так врятувати не лиш життя, але й свою таємницю.

Час до часу він зупинявся на хвилю, щоб випустити стрілу до Тарзана. Один щасливий стріл, а ці перегони для Тарзана скінчилисяб раз на все.